
Забезпечуємо наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах дистанційного формату освітньої діяльності закладу дошкільної освіти

Людмила БОЛБЕК,
вихователь старшої дошкільної групи
Пісочинського закладу дошкільної освіти:
дитячий садок №1 Пісочинської селищної ради
pesochin.dnz1@ukr.net

Перехід від дошкільного до шкільного етапу – важливий момент у житті кожної дитини. Забезпечення плавного й ефективного переходу є ключовим завданням педагогів. В умовах освітньої діяльності в дистанційному форматі воно стає ще більш актуальним і важливим. Це пов'язано з тим, що освітня діяльність у дистанційному форматі створює додаткові виклики для всіх учасників освітнього процесу. У статті висвітлено шляхи подолання цих викликів у ЗДО в контексті означеної теми.

Ключові слова: наступність, перспективність, освітня діяльність, дистанційний формат, інтерактивні платформи, віртуальне середовище, ігрові технології.

Школа не повинна вносити різкого перелому в життя дитини. Нехай, ставши учнем, дитина продовжує робити сьогодні те, що робила вчора. Нехай нове з'являється в її житті поступово і не збентежує лавиною переживань.

В. О. Сухомлинський

Наступність між дошкільною та початковою освітою – це забезпечення неперервності здобуття дитиною освіти. Наступність в освіті необхідна для створення єдиного освітнього процесу, що логічно продовжується від закладу дошкільної освіти (далі –ЗДО) до закладу загальної середньої освіти (далі ЗЗСО). Цей процес допомагає досягти цілісного розвитку особистості.

Поняття наступності трактується широко – як безперервний процес розвитку особистості, що має загальні та специфічні цілі для кожного вікового періоду, суть якого полягає в збереженні тих чи інших елементів цілої або окремих характеристик при переході до нового етапу життя.

А. Богуш вважає, що наступність – це обізнаність педагогів із програмами та методиками розвитку дітей у закладі дошкільної освіти, результатами розвиненості, навченості й вихованості дітей за всіма розділами програми та врахування їх у подальшій роботі початкової школи.

Перспективність – це обізнаність педагогів дошкільної ланки освіти з програмами і технологіями навчання та виховання учнів початкової школи, це той показник, який дає змогу визначити адекватні віку орієнтовні показники засвоєння дошкільниками знань, умінь і навичок, рівень розвиненості та вихованості дитини [1, с. 58].

В умовах освітньої діяльності в дистанційному форматі важливість наступності між дошкільною та шкільною освітою зростає. Це пов'язано з тим, що сьогодення створює додаткові виклики для дітей, батьків і педагогів.

Під час розвитку в дітей формуються базові компетентності – уміння, знання та навички, які необхідні для подальшого навчання й життя загалом. Володіння українською та іншими мовами, математичні навички, знання в галузі природничих наук, техніки або культури – цього дитина навчається в початковій школі завдяки тим компетентностям, що сформувались у неї в закладі дошкільної освіти.

У дошкільному віці діти починають розвивати допитливість, ініціативність, відповідальність, креативність, навички комунікації. Початкова освіта базується на цих навичках і поглиблює їх.

Перехід між закладом дошкільної освіти та закладом загальної середньої освіти має бути поступовим, оскільки діти мають пройти період адаптації. Адаптація дитини буде значно легшою, якщо в перші роки навчання в школі будуть продовжувати й підіймати на інший рівень ту діяльність, яка була в закладі дошкільної освіти. ***Наступність в освіті означає збереження основних видів діяльності дітей дошкільного віку в початковій школі, зокрема:***

- спілкування;
- ігри;
- рухова активність;
- пізнавальна діяльність;
- засвоєння господарсько-побутових навичок;
- ліплення, малювання, аплікація, конструювання, слухання музики, спів, хореографія, театральна діяльність.

Педагоги дошкільної освіти мають бути ознайомлені з програмою початкової школи та вводити у свої заняття з дошкільниками старшої групи навчальні елементи, які підготують дітей до 1-го класу. Учителі початкових класів також мають знати дошкільну освітню програму, щоб використовувати її складові в адаптаційний період [4].

Наступність і перспективи розвитку дитини в закладах дошкільної та початкової освіти забезпечуються шляхом:

- узгодженості та цільовій єдності в розвитку дитини на етапі дошкільної та початкової освіти;
- визначення спільних для дошкільної та початкової освіти принципів, підходів, намірів і адекватних віковим закономірностям дитини провідним видам діяльності, які спрямовують розвиток дитини;
- використання форм і методів педагогічної роботи, які відповідають віку дітей;
- послідовного збагачення результатів освіти, які висвітлено у формуванні компетентностей дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.

Збереження субкультури дошкільного дитинства передбачає активне використання провідної для дошкільного періоду ігрової діяльності та збагачення індивідуального досвіду, який здобула дитина в усіх специфічно дитячих видах діяльності, зокрема в комунікативній, мовленнєвій, здоров'язбережувальній, господарчо-побутовій, мистецько-творчій, пізнавально-дослідницькій.

Дошкільний вік є фундаментом розвитку базових компетентностей і навичок, необхідних людині протягом життя. Він передбачає взаємодоповнювальний розвиток емоційних, інтелектуальних, вольових якостей та процесів, досягнення відповідної до цього віку психофізіологічної, тілесної та психологічної зрілості. Це надає дитині можливість опанувати нову соціальну ситуацію розвитку — перехід

до систематичного шкільного навчання, оволодіння новою соціальною роллю учня та відповідними функціями й діями, які сприяють формуванню навчальної діяльності.

Саме зрілість особистісних якостей та психічних процесів забезпечує успішність розвитку навчальних навичок на наступних етапах шкільного життя. У молодшому шкільному віці розгортається навчальна діяльність, яка спирається на вікові надбання дитини дошкільного віку та потребує належних педагогічних форм і методів роботи [6, с. 34-35].

Принцип наступності передбачає встановлення тісних зв'язків між ланками в системі неперервної освіти, а саме «узгодженість у цілях, змісті, організаційно-методичному забезпеченні етапів освіти, які межують один з одним: дошкілля – початкова школа» [9, с. 360].

Для забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти педагогами Пісочинського закладу дошкільної освіти (дитячий садок) № 1 Пісочинської селищної ради та Комунального закладу Пісочинського ліцею «Джерело» Пісочинської селищної ради кожного року в серпні проводиться педагогічна рада та складається єдиний спільний план, метою якого і є конкретизація роботи за трьома основними напрямками:

- робота з дітьми;
- взаємодія педагогів;
- співпраця з батьками.

Робота з дошкільниками Пісочинського закладу дошкільної освіти (дитячий садок) № 1 Пісочинської селищної ради передбачає :

- екскурсію в Комунальному закладі Пісочинського ліцею «Джерело» Пісочинської селищної ради (ознайомлення з фізичним середовищем, класною кімнатою, ігровим майданчиком і шкільним обладнанням);
- конструювання школи майбутнього, художньо-продуктивна діяльність за результатами відвідування школи;
- відвідування шкільного музею, бібліотеки;
- знайомство та взаємодія дошкільнят з учителями й учнями початкової школи;
- участь у спільній освітньої діяльності;
- виставки малюнків і виробів;
- зустрічі та бесіди з випускниками закладу дошкільної освіти (учнями початкової та середньої школи);
- спільні свята (День знань, випускний у закладі дошкільної освіти) та спортивні змагання дошкільнят і першокласників;
- участь у театралізованій діяльності;
- відвідування дошкільнятами адаптаційного курсу занять, організованих при школі (заняття з практичним психологом, учителем-логопедом).

Взаємодія педагогів Пісочинського закладу дошкільної освіти (дитячий садок) № 1 Пісочинської селищної ради та Комунального закладу Пісочинського ліцею «Джерело» Пісочинської селищної ради здійснюється шляхом організації та проведення:

- спільних педагогічних рад із залученням медичних працівників, практичних психологів закладів освіти;

- круглих столів педагогів ЗДО та вчителів ЗЗСО за темами: «Як працювати зараз, щоб у дітей не зникло бажання вчитися», «Психологічна готовність до школи – важлива умова успішного навчання», «Здоров'язбережувальні технології в роботі з особливими дітьми»;
- психологічних і комунікативних тренінгів для вихователів і вчителів;
- діагностики щодо визначення готовності дітей до школи (моніторингове дослідження розвитку дітей вихователями старших груп);
- відкритих показів освітньої діяльності в ЗДО та відкритих уроків у ЗЗСО (відвідування вчителями 4-х класів ЗЗСО занять із мовленнєвого розвитку, логіко-математичного змісту з дошкільниками старшої групи ЗДО в дистанційному форматі з навчання грамоти, а вихователі - онлайн-уроки).
- педагогічних і психологічних спостережень щодо розвитку вихованців старших груп і оформлення довідки для реалізації принципу наступності;
- семінарів, майстер-класів із питань обміну думками щодо взаємодії, забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою.

Зазначені форми роботи забезпечують комунікацію та співпрацю між педагогами Пісочинського закладу дошкільної освіти (дитячий садок) № 1 Пісочинської селищної ради та Комунального закладу Пісочинського ліцею «Джерело» Пісочинської селищної ради, обмін інформацією та поглядами щодо прогресу, сильних сторін і можливостей для поліпшення розвитку кожної дитини.

Співпраця з батьками дітей старшого дошкільного віку (майбутніми першокланиками):

- проведення круглих столів, дискусійних зустрічей, педагогічних «віталень» відповідно до угоди та плану про співпрацю між ЗДО та ЗЗСО);
- запрошення батьків на спільні батьківські збори з педагогами ЗДО та вчителями молодших класів ЗЗСО;
- організація в кінці тижня вечорів запитань і відповідей у форматі ZOOM-конференції;
- консультації батькам педагогами ЗДО і ЗЗСО (батьківські групи Viber, Telegram);
- дні відкритих дверей КЗ Пісочинського ліцею «Джерело» (під час такого візиту до школи батьки спілкуються з учителями початкових класів, які знайомлять із навчальними програмами, методами навчання та оцінювання);
- анкетування, тестування батьків для вивчення самопочуття сім'ї напередодні шкільного життя дитини й у період адаптації до школи здійснюється педагогами Пісочинського ЗДО №1.

Професійним обов'язком адміністрацій та педагогів закладів освіти є організація освіти дітей у період воєнного часу.

Воєнний стан зумовив пошук нових і трансформацію вже наявних методів, форм і засобів дистанційного навчання здобувачів дошкільної освіти України. Територіальна віддаленість дошкільника та його батьків від ЗДО не позбавила його

права на отримання освітніх послуг, педагогічної підтримки, консультувань вихователів, продовження партнерської взаємодії суб'єктів освітнього процесу.

Розглянемо особливості дистанційної дошкільної освіти на засадах партнерської педагогіки в період воєнного стану [3].

В умовах воєнного стану освіта дошкільників не повинна перериватися, педагоги, діти, їхні батьки повинні взаємодіяти як суб'єкти освітнього процесу. Дистанційна освіта, маючи у своєму арсеналі сукупність інформаційних технологій та методик викладання, в умовах воєнного стану може надавати освітні послуги без присутності здобувачів у закладі освіти в дистанційному форматі. Співпраця з батьками дошкільників в умовах освітньої діяльності в дистанційному форматі під час переходу до шкільного навчання набуває особливого значення. Це пов'язано з тим, що батьки стають ключовими партнерами педагогів у забезпеченні успішного розвитку й адаптації дитини. Родина, заклад дошкільної освіти та заклад загальної середньої освіти закладають фундамент майбутнього дитини.

Створюючи умови для постійного обговорення прогресу або труднощів, що потребують додаткової підтримки дитини, слід регулярно комунікувати та співпрацювати з батьками.

Для розв'язання будь-яких проблем, що можуть виникнути, створюємо механізми зворотного зв'язку для батьків, щоб вони могли ділитися своїми спостереженнями, занепокоєннями та пропозиціями.

Освітня діяльність у дистанційному форматі відбувається по-різному, стандартизований підхід до всіх тут не спрацює, ця форма здобуття дошкільної освіти організована шляхом взаємодії учасників освітнього процесу в умовах віддаленості один від одного, їх безпосередньої та опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі з використанням сучасних освітніх інформаційно-комунікаційних технологій. У дошкільних закладах взаємодія з родинами в умовах упровадження дистанційної освіти можлива у форматі «педагог – батьки – дитина» та включає в себе не лише проведення освітньої онлайн роботи в синхронному режимі з дітьми дошкільного віку (з дотриманням вимог Санітарного регламенту для закладів дошкільної освіти) [10], а саме проведення занять у форматі відеоконференцій за допомогою платформи Zoom, з викладом матеріалів до платформи Classroom і застосунку Viber, Telegram, а й в асинхронному режимі – проведення просвітницької активності за допомогою платформ, які зручні у використанні та рекомендовані Міністерством освіти і науки України під час дистанційного навчання.

Платформа розвитку дошкільнят НУМО [5]. Платформа дуже цікава, матеріал зрозумілий і доступний для всіх вікових категорій, допомагає розвивати й навчати дітей за будь-яких умов. Тут зібрані прості та ефективні інструменти для батьків, опікунів і вихователів, до розроблення яких долучилися експерти ЮНІСЕФ та Міністерства освіти і науки України.

Рубрика «Сучасне дошкілля під крилами захисту» стала перш за все для мене освітнім матеріалом. В умовах дистанційної освіти матеріали рубрики стали моєю настільною інтернет-книгою [8].

Інтернет сервіс LearningApps – сервіс, який є заміником дидактичних вправ та ігор. Ця програма підходить не тільки дітям шкільного віку. У ній передбачені розвивальні ігри і для дітей дошкільного віку для закріплення матеріалу з будь-якого виду діяльності. Уся навчальна діяльність дошкільника побудована на грі. Під час гри дитина краще засвоює матеріал. LearningApps – чудова програма.

Кольорові картинки приваблюють і зацікавлюють дітей, вони із задоволенням виконують вправи. Ігри розраховані на пару хвилин і не шкодять..., дитина не встигає втомлюватись [2].

Пташеня. Дитячий простір. Програма поділена за віковими особливостями розвитку та включає в себе фізичну, інтелектуальну, емоційну й соціальну складові, діти навчаються через гру та роботу над різноманітними проєктами, отримують досвід через мистецтво, розвиток мовлення, математику, музику, науку (щотижневі експерименти) та соціальну взаємодію (зовнішню: екскурсії, прогулянки та внутрішню: куховарення, спільна трапеза, спільне добре діло (толока, встановлення годівничок, вирощування рослин), етикет, уміння ділитись тощо. Також діти вивчають англійську мову та займаються спортом. Заняття насичені груповою та індивідуальною роботою, інтерактивними іграми, піснями, пізнавальними відео. Вивчений матеріал повторюється протягом дня в різній формі: майстерки, прогулянки, забавлянки [7].

Отже, можемо підсумувати, що забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою в умовах освітньої діяльності в дистанційному форматі – це складний, але важливий процес. Завдяки використанню ефективних практик і тісній співпраці між педагогами, батьками та дітьми забезпечується успішний перехід до шкільного етапу.

Список літератури

1. Богуш А. Наступність дошкільної і початкової ланок освіти як педагогічна проблема. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка.* 2006. № 2. С. 58–61.
2. Використання інтернет-сервісу LearningApps. URL: <https://learningapps.org/4310320>
3. Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану. URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/10837/1/264557-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-610564-1-10-20220919.pdf>
4. Наступність між дошкільною та початковою освітою. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/nastupnist-mizh-doshkilnoyu-ta-pochatkovoyu-osvitoyu> (дата звернення: 15.03.2025)
5. Платформа розвитку дошкільнят НУМО. URL: <https://numo.mon.gov.ua/>
6. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: наказ МОН України від 12.01.2021 № 33. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya> (дата звернення: 15.03.2025)
7. Пташеня. Дитячий простір. URL: <https://www.youtube.com/channel/UCARYpMN6E9Rgb8tT9v-s5kA/about11>
8. Рубрика «Сучасне дошкілля під крилами захисту». URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/suchasne-doshkillya-pid-krilami-zakhistu>
9. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник для вузів. Київ : Генеза, 2002. 368 с.
10. Санітарний регламент для закладів дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text> (дата звернення: 14.03.2025)